

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om Leivonmäki nationalpark

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att en lag skall stiftas om Leivonmäki nationalpark. I stället för det särskilda naturskyddsområdet Haapasuo och Syysniemi på områden som staten äger i Leivonmäki kommun inrättas en nationalpark. Genom den föreslagna lagen upphävs 1991 års lag om Haapasuo och Syysniemi samt Ruunaa naturskyddsområden. Ruunaa naturskyddsområde i Lieksa skall enligt förslaget inte höra till nationalparken, utan statsrådet skall med stöd av naturvårdslagen utfärda en förordning om Ruunaa

naturskyddsområde.

Genom att nationalparken inrättas blir Natura 2000-området Haapasuo - Syysniemi - Rutajärvi - Kivijärvi, som ingår i Finlands förslag till nätverket Natura 2000, samtidigt huvudsakligen inrättat. Dessutom kommer skyddet att omfatta vissa statsägda områden som gränsar till det nuvarande naturskyddsområdet. Arealen av den föreslagna nationalparken är ca 2 900 hektar. Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge och propositionens syfte

Ett av målen för utvecklingen av nätet av nationalparker är att säkerställa att det finns regionalt representativa och vidsträckta exempel på variationsrikedomen i den finska naturen. Den föreslagna nationalparken ligger i Insjöfinland öster om Pääjärvi, där det inte finns så många vidsträckta skyddsområden. I södra Finland ökar också trycket på användning av naturskyddsområdena på grund av befolkningsökningen. Detta förutsätter att det inrättas nya skyddsområden som är öppna för allmänheten, att där etableras tjänster för utfärder och att användningen av områdena styrs så att deras skyddsvärden kan bibehållas.

Genom 1991 års lag om Haapasuo och Syysniemi samt Ruunaa naturskyddsområden (131/1991) inrättades här ett särskilt skyddsområde vars nuvarande areal är ca 2300 hektar. Detta område avses genom den föreslagna lagen skyddas som en nationalpark. Genom den föreslagna lagen upphävs den gällande lagen, varvid det nuvarande särskilda skyddsområdet dras in. Den planerade nationalparken avses

därutöver omfatta ca 350 hektar mark som nyligen förvärvats till staten för naturskyddsändamål. Dessutom avses nationalparken omfatta vissa andra områden som staten äger och som gränsar till det nuvarande naturskyddsområdet. Den sammanlagda arealen av dessa områden är ca 250 hektar. Områdena har använts för skogsbruk, och därigenom har naturförhållandena där förändrats. På lång sikt kan de emellertid återställas och komplettera urvalet av naturtyper med unga skogar som utvecklas i naturtillstånd. De föreslagna utvidgningarna avvecklar också behovet att trafikera de vägar som använts för skogsbruk och som går genom naturskyddsområdet, vilket är viktigt med tanke på användningen av nationalparken. Den föreslagna nationalparkens totala areal uppgår till ca 2 900 hektar.

Haapasuo- och Syysniemiområdet utgör ett mångsidigt och representativt exempel på typisk mellanfinsk natur, som ännu inte är representerad i nätverket av nationalparker, och som det inte finns lika bra förutsättningar att inrätta i de närmaste nationalparkerna, i Pyhä-Häkki och Isojärvi nationalparkerna, eller annorstädes. Området karakteriseras särskilt av naturen på myrarna, stränderna

och i åsarnas skogar, som tillsammans bildar ett variationsrikt och sammanhängande landskap. Haapasuo ingår i basprogrammet för myrskyddet och hör till de viktigaste skyddsobjekten i mellersta Finland; typen av myrkomplex representerar de excentriska högmossarna i det inre av Finland. Detta kompletteras av stränderna till och öarna i Rutajärvi, som ingår i strandskyddsprogrammet, samt åsarna i Joutsniemi-Harjunkangas, som ingår i åsskyddsprogrammet. Syysniemiområdet norr om Rutajärvi är en skogstrakt som karakteriseras av olikåldrig trädbestånd, åsar, tjärnar och småkärr. Områdena av urskogstyp representeras bäst av Aholaområdet, som ingår i programmet för skydd av gamla skogar. Ett viktigt tillägg till urvalet av naturtyper i det nuvarande naturskyddsområdet är stränderna till Rutajoki, som anknyter till naturtyper med strömmande vatten och som förvärvats till staten för naturskyddsändamål. Rutajoki är ett vattendrag som har stor betydelse för öringen i Päijänne.

Den föreslagna nationalparken innebär att Finland uppfyller sina skyldigheter i anslutning till inrättandet av Europeiska gemenskapens nätverk Natura 2000. Området ingår i statsrådets beslut av den 20 augusti 1998 om Finlands förslag till nätverket Natura 2000 och har i enlighet därmed föreslagits för Europeiska gemenskapernas kommission som ett SCI-område enligt rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, dvs. habitatdirektivet. Där förekommer tolv av naturtyperna i habitatdirektivets bilaga I och av arterna i bilaga II utter och flygekorre. Området har dessutom anmälts till nätverket Natura 2000 som ett SPA-område enligt rådets direktiv 79/409/EEG om bevarande av vilda fåglar, dvs. fågeldirektivet. Där förekommer 26 arter som nämns i fågeldirektivets bilaga I, bl.a. ett flertal dagrovfåglar och uggelararter som lever i skog samt arter som lever på myrar såsom trana och ljunpipare.

Det föreslagna området för Leivonmäki nationalpark uppfyller på grund av sina naturvärden de allmänna förutsättningarna för inrättande av naturskyddsområden i 10 § 2 mom. naturvårdslagen (1096/1996).

Nationalparkens områden är i statens ägo, och parkens areal är större än den i naturvårdslagen angivna arealen 1000 hektar.

Området har betydelse som en allmän natursevärdhet och med tanke på det allmänna intresset för naturen. Landskapet är mycket attraktivt, det är lätt att komma till parken, och i omgivningen finns redan begynnande verksamhet i form av tjänster för turister, utfärder och rekreation. Därigenom uppfyller området också de i 11 § naturvårdslagen angivna särskilda förutsättningarna för inrättande av nationalparker.

2. Propositionens verkningar

2.1. Ekonomiska verkningar

Den föreslagna nationalparken består huvudsakligen av ett existerande naturskyddsområde och av områden som redan förvärvats till staten med tanke på genomförandet av de riksomfattande skyddsprogrammen.

Eventuella förvärv som ytterligare kompletterar nationalparken görs inom ramen för det finansieringsprogram som reserverats för genomförande av riksomfattande skyddsprogram och för inrättande av nätverket Natura 2000.

För skötsel av nationalparken, anläggning av tjänster för allmänheten och övervakning av nationalparken används anslag som årligen anvisas i statsbudgeten för skötsel av naturskyddsområden och för husbyggnadsprojekt. Kostnaderna för planering av parkens verksamhet, naturvården, guidningen och upprätthållandet av tjänsterna uppgår årligen till ca 80 000 euro. Vissa servicekonstruktioner har redan uppförts för att styra användningen av det nuvarande naturskyddsområdet, likaså finns det preliminära planer för uppläggningsplanen, och därför är behovet av anslag mindre än genomsnittet då nya nationalparker inrättas.

På det hela taget blir de statsekonomiska verkningarna av inrättandet av nationalparken relativt små. Inrättandet av nationalparken har positiva verkningar på den lokala ekonomin.

2.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

De områden som föreslås för Leivonmäki nationalpark är alla i Forststyrelsens besittning. Därigenom har inrättandet av parken inga organisatoriska verkningar.

Enligt 19 § naturvårdslagen skall en användnings- och nyttjandeplan läggas upp för skötseln av nationalparken och för utveckling av tjänsterna för allmänheten. Planen skall bl.a. innehålla utredningar om behovet av utfärdstjänster, guidning och naturvård samt åtgärder för att utveckla dessa.

Planeringen och skötseln som nationalparken förutsätter innebär uppskattningsvis ett årsverk till jämfört med behovet inom det nuvarande naturskyddsområdet.

2.3. Miljökonsekvenser och andra verkningar

Den föreslagna Leivonmäki nationalpark är huvudsakligen redan ett naturskyddsområde, vilket gör att några betydande nya områden inte kommer att skyddas då parken inrättas. Den kompletterar i alla fall den helhet som det nuvarande skyddsområdet utgör särskilt i fråga om skogarna och naturen utmed vattendragen. Då nationalparken inrättas vidtas samtidigt åtgärder för att skydda områden som ingår i nätverket Natura 2000. Förslaget gör nätverket av nationalparker i Finland mer täckande i södra Finland, där trycket på att nyttja skyddsområdena hela tiden ökar. Åtgärderna för att skydda nationalparken samt planeringen av dess skötsel och användning bidrar till utvecklingen av näringsverksamhet inom rekreationstjänster och naturturism i trakten.

3. Beredningen av propositionen

Nationalparkskommittén föreslog år 1976 i sitt betänkande (kommittébetänkande 1976:88) att en nationalpark vid namn Rutajärvi-Haapasuo skulle inrättas i Leivonmäki kommun. På den tiden ägde staten ca 1100 hektar av den tilltänkta parken. Området kunde dock inte inrymmas i statsrådets principbeslut av den 24 februari 1978 om programmet för utvecklande av nationalsparks- och naturparksnätet. Myrarna i området ingick i basprogrammet för myrskydd, som statsrådet godkände år 1979. Stränderna till sjön Rutajärvi och öarna i den införlivades i strandskyddsprogrammet, som godkändes år 1990. Det nuvarande Haapasuo

och Syysniemi naturskyddsområde inrättades genom en lag från år 1991 som en särskilt skyddsområde enligt den tidigare lagen om naturskydd (71/1923). Detta område utvidgades år 1996 genom miljöministeriets beslut om införlivning av områden i Haapasuo och Syysniemi naturskyddsområde (299/1996). Dessutom har också därefter i omgivningen förvärvats vissa lägenheter för naturskyddsändamål, och dessa har sedermera införlivats i skyddsområdet. Den nuvarande arealen av skyddsområdesfastigheten är ca 2 300 hektar. Statens nyaste förvärv av skyddsområden har ännu inte införlivats i naturskyddsområdet, och de avses ingå i den föreslagna nationalparken.

Leivonmäki kommun har den 24 augusti 1999 hos miljöministeriet tagit initiativ om att det nuvarande naturskyddsområdets status skall höjas så att det inrättas som en nationalpark. Likaså har Finlands Naturskyddsförbunds krets för mellersta Finland (r.f.) och Mellersta Finlands miljöcentral ställt förslag om avgränsningen av området. Miljöministeriet har diskuterat gränsdragningen med representanter för Mellersta Finlands miljöcentral, Leivonmäki kommun och Forststyrelsen. På basis av de inlämnade förslagen, annat material som förvärvats om området och rådplågningar med sakkunniga har ministeriet kommit fram till ett förslag som täcker en något större areal än det nuvarande naturskyddsområdet. Avsikten med gränsdragningen är att på den mark som staten äger åstadkomma en så sammanhängande helhet som möjligt vad naturvården och områdesanvändningen beträffar.

Utlåtanden om förslaget har inhämtats av jord- och skogsbruksministeriet, finansministeriet, justitieministeriet, Forststyrelsen, Mellersta Finlands miljöcentral, Mellersta Finlands förbund, Leivonmäki kommun, Leivonmäki företagarförening, Leivonmäki landsbygdssällskap, Finlands naturskyddsförbund, Finlands naturskyddsförbunds krets för mellersta Finland och Världsnaturfonden WWF. I samtliga utlåtanden förordas grundandet av en nationalpark. Utlåtandena påpekar ytterligare att tillräckliga resurser bör reserveras för utvecklingen av nationalparken. Jord- och skogsbruksministeriet och Forststyrelsen har

förslagit att älgjakten skulle vara tillåten i nationalparken. Naturskyddsorganisationerna har dessutom föreslagit vissa utvidgningar av området. Likaså har förslag om nationalparkens namn lagts fram.

4. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Samtidigt som Haapasuo och Syysniemi naturskyddsområde inrättades i Leivonmäki kommun genom en lag inrättades genom samma lag i Lieksa stad Ruunaa naturskyddsområde. Då Leivonmäki nationalpark grundas bör den nuvarande lagen upphävas. Därför ingår i denna proposition också ett förslag till lag om

upphävande av lagen om Haapasuo och Syysniemi samt Ruunaa naturskyddsområden. Eftersom detta leder till att bestämmelserna om Ruunaa naturskyddsområde därigenom också upphävs bör ett naturskyddsområde inrättas där genom en separat förordning av statsrådet med stöd av 17 § naturvårdslagen. Denna förordning avses träda i kraft samtidigt som den föreslagna lagen.

5. Ikraftträdande

Det föreslås att lagen om Leivonmäki nationalpark skall träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

1.1. Lagen om Leivonmäki nationalpark

1 §. *Nationalparkens syfte.* Denna paragraf föreskriver om inrättandet av Leivonmäki nationalpark enligt 11 § naturvårdslagen och om syftet med att nationalparken inrättas.

2 §. *Läge och gränser.* Paragrafen föreskriver att nationalparken skall inrättas på områden som staten äger i Leivonmäki kommun. Gränserna för nationalparken har i detalj märkts ut på den karta som utgör bilaga till propositionen. Små enskilda tomter och samfällda oskiftade vattenområden har dock inte angetts på kartan. Dessa skulle naturligtvis inte höra till den föreslagna nationalparken.

3 §. *Hänvisningsbestämmelse.* I den nuvarande naturvårdslagen finns bestämmelser om mycket sådant om vilket föreskrifterna tidigare fördes in i samband med inrättandet av individuella naturskyddsområden. Bestämmelser om fridlysning i nationalparker och om undantag från fridlysningsbestämmelserna ingår i 13 – 15 § naturvårdslagen, om skötsel- och nyttjandeplaner i 19 §, om ordningsstadgan i 20 §, om utmärkning av gränserna i 21 §, om införlivning av områden som förvärvats för nationalparken i 22 § och om myndigheternas rätt till omhändertagande i 60 §. Eftersom det inte är skäl att upprepa naturvårdslagens bestämmelser om området i den lag genom vilket området inrättas har den nuvarande naturvårdslagen avsevärt

minskat behovet av reglering då naturskyddsområden inrättas.

I denna paragraf ingår därför bara en hänvisning till naturvårdslagen, vars bestämmelser som gäller nationalparker, t.ex. i fråga om fridlysning, i det närmaste som sådana är tillämpliga på den nya nationalparken.

Enligt 7 § naturvårdsförordningen (160/1997) är de naturskyddsområden som staten äger i Forststyrelsens besittning, om inte annat föreskrivs då området inrättas. Eftersom det är meningen att Leivonmäki nationalpark skall vara i Forststyrelsens besittning, behövs något uttryckligt stadgande om detta inte.

4 §. *Närmare bestämmelser.* Enligt denna paragraf kan närmare bestämmelser om lagens verkställighet vid behov utfärdas genom en förordning av statsrådet.

5 §. *Ikraftträdande.* Genom denna paragraf upphävs den nu gällande lagen om Haapasuo och Syysniemi samt Ruunaa naturskyddsområden. Samtidigt upphävs de författningar av lägre rang som getts med stöd av lagen. Till dem hör förordningen om Haapasuo och Syysniemi samt Ruunaa naturskyddsområden samt miljöministeriets beslut om införlivning av områden i Haapasuo och Syysniemi naturskyddsområde.

Avsikten är att för inrättande av Ruunaa naturskyddsområde med stöd av 17 § naturvårdslagen utfärda en separat förordning av statsrådet som avses träda i kraft samtidigt med den föreslagna lagen.

2. Närmare bestämmelser och föreskrifter

Enligt 16 § naturvårdslagen kan genom förordning stadgas om att vissa områden undantas från fridlysningsbestämmelserna för nationalparken. Avsikten är att då Leivonmäki nationalpark inrättas ge en förordning enligt vilken man med tillstånd av

Forststyrelsen kan tillåta att älger drivs i samband med jakt i nationalparken.

3. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och stadfäst.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om Leivonmäki nationalpark

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Nationalparkens syfte

För att i Insjöfinland skydda representativ skogs-, ås-, myr- och småvattendragsnatur och där förekommande arter samt för utfärder, undervisning och forskning inrättas enligt naturvårdslagen (1096/1996) Leivonmäki nationalpark.

2 §

Läge och gränser

Leivonmäki nationalpark omfattar ca 2 900 hektar mark som ägs av staten i Leivonmäki kommun. Gränserna för nationalparken har märkts ut med en röd streckad linje på den karta som utgör bilaga till denna lag.

3 §

Hänvisningsbestämmelse

För Leivonmäki nationalpark gäller i övrigt vad som i naturvårdslagen föreskrivs om nationalparker, med undantag av 14 § 1 mom. 6 och 8 punkten samt 15 § 5 och 7 punkten.

4 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag utfärdas vid behov genom förordning av statsrådet.

5 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 200 .
Genom denna lag upphävs lagen den 17 januari 1971 om Haapasuo samt Ruunaa naturskyddsområden (131/1991).

Helsingfors den 18 oktober 2002

Republikens President

TARJA HALONEN

Minister Suvi-Anne Siimes